

משניות ע"ש הרו"ח עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' ישראל ארי' לייב

אות י'

מסכת ביכורים פרק א

א, א יש מביאין ביכורים וקורין, מביאין ולא קורין; ויש שאינן מביאין. ואלו שאינן מביאין – הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך של יחיד או לתוך של רבים, המבריך מתוך של יחיד לתוך שלו או מתוך של רבים לתוך שלו. הנוטע לתוך שלו והמבריך לתוך שלו, ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע – הרי זה אינו מביא; רבי יהודה אומר, כזה מביא.

א, ב ומאיזה טעם אינו מביא – משום שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך, תביא" (שמות כג, יט; שמות לד, כו), עד שיהו כל הגידולין מאדמתך. האריסין והחכורות והסיקריקון והגזלן – אין מביאין מאותו הטעם, משום שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך".

א, ג אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים; לא מתמרים שבהרים, ולא מפירות שבעמקים, ולא מזיתי שמן שאינן מן המובחר. אין מביאין הביכורים קודם לעצרת. אנשי הר צבועים הביאו ביכוריהם קודם לעצרת, ולא קיבלו מהם, מפני הכתוב שבתורה "וחג הקציר ביכורי מעשיך, אשר תזרע בשדה" (שמות כג, טז).

א, ד אלו מביאין ולא קורין – הגר מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו" (דברים כו, ג); אם הייתה אימו מישראל, מביא וקורא. וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו, אומר אלוהי אבות ישראל; וכשהוא מתפלל בבית הכנסת, אומר אלוהי אבותיכם. ואם הייתה אימו מישראל, אומר אלוהי אבותינו.

א, ה רבי אליעזר בן יעקוב אומר, האישה בת גרים לא תינשא לכהונה, עד שתהא אימה מישראל; אחד גרים ואחד עבדים משוחררים, אפילו עד עשרה דורות, עד שתהא אימן מישראל. האפיטרופין העבד והשליח והאישה וטומטום ואנדרוגינוס – מביאין ולא קורין, שאינן יכולין לומר "אשר נתת לי, ה'" (דברים כו, י).

א, ו הקונה שני אילנות בתוך של חברו, מביא ואינו קורא; רבי מאיר אומר, מביא וקורא. יבש המעיין, ונקצץ האילן – מביא ואינו קורא; רבי יהודה אומר, מביא וקורא. מהחג ועד חנוכה, מביא ואינו קורא; רבי יהודה בן בתירה אומר, מביא וקורא.

א, ז הפריש את ביכוריו, ומכר את שדהו – מביא ואינו קורא. השני – מאותו המין, אינו מביא; ממין אחר, מביא וקורא. רבי יהודה אומר, אף מאותו המין מביא וקורא.

א, ח המפריש את ביכוריו, נמקו, נבזזו, נגנבו, אבדו, או שנטמאו – מביא אחרים תחתיהן, ואינו קורא; והשניים, אין חייבין עליהן חומש. נטמאו בעזרה – נופץ, ואינו קורא.

א, ט ומניין שהוא חייב באחריותו, עד שיביאם להר הבית: שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך, תביא, בית ה' אלוהיך" (שמות כג, יט; שמות לד, כו) – מלמד שהוא חייב באחריותו,

עד שיביאם להר הבית. הרי שהביא ממין אחד וקרא, חזר והביא ממין אחר – הרי זה אינו קורא.

א, י ואלו מביאין וקורין, מהעצרת ועד החג – משבעת המינים, מפירות שבהרים, מתמרים שבעמקים, ומזיתי שמן שהן מעבר לירדן; רבי יוסי הגלילי אומר, אין מביאין ביכורים מעבר לירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש.

א, יא הקונה שלושה אילנות בתוך של חברו, מביא וקורא; רבי מאיר אומר, אפילו שניים. קנה אילן וקרקעו,

מביא וקורא; רבי יהודה אומר, אף בעלי האריסות והחכורות מביאין וקורין.

אות ש'

מסכת יומא פרק א

א, א שבעת ימים קודם ליום הכיפורים, מפרישין כוהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין; ומתקנין לו כוהן אחר תחתיו, שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר, אף אישה אחרת מתקנין לו, שמא תמות אשתו: שנאמר "וכיפר בעדו, ובעד ביתו" (ויקרא טז, י); ויקרא טז, יא; ויקרא טז, יז) – "ביתו", היא אשתו. אמרו חכמים, אם כן, אין לדבר סוף.

א, ב כל שבעת הימים זורק את הדם, ומקטיר את הקטורת, ומטיב את הנרות, ומקריב את הראש ואת הרגל. ושאר כל הימים – אם רצה להקריב, מקריב: שכוהן גדול מקריב חלק בראש, ונוטל חלק בראש.

א, ג מסרו לו זקנים מזקני בית דין, וקורים לפניו בסדר היום; ואומרין לו, אישי כוהן גדול, קרא אתה בפוך, שמא שכחת או שמא לא למדת. ערב יום הכיפורים בשחרית, מעמידין אותו בשערי המזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים, כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה.

א, ד כל שבעת הימים, לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה; ערב יום הכיפורים עם חשיכה, לא היו מניחין אותו לאכול הרבה, שהמאכל מביא את השינה.

א, ה מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה, והוליכוהו לעליית בית אבטינס; השביעוהו, ונפטרו והלכו להם. ואומרין לו, אישי כוהן גדול, אנו שלוחי בית דין, ואתה שלוחנו ושלוח בית דין; משביעין אנו עליך במי ששיכך את שמו בבית הזה, שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך. הוא פורש ובוכה, והן פורשין ובוכין.

א, ו אם חכם הוא, דורש; ואם תלמיד חכמים הוא, דורשין לפניו. אם רגיל לקרות, קורא; ואם לאו, קוראים לפניו. ובמה

קוראים לפניו – באיוב, ובעזרא, ובדברי הימים; זכריה בן קבוטר אומר, פעמים הרבה קראתי לפניו בדניאל.

א, ז ביקש להתנמנם, פרחי לוייה מכין לפניו באצבע צרדה, ואומרין לו, אישי כוהן גדול, עמוד והפג אחת על הרצפה; ומעסקין אותו, עד שמגיע זמן השחיטה.

א, ח בכל יום תורמין את המזבח מקריאת הגבר או סמוך לו, בין מלפניו בין מאחוריו; ביום הכיפורים מחצות, וברגלים מאשמורת הראשונה. לא הייתה קריאת הגבר מגעת, עד שהייתה העזרה מלאה מישראל.

אות ר'

מסכת שבת פרק יג

יג, א רבי אליעזר אומר, האורג שלושה חוטין בתחילה, ואחד על האריג – חייב; וחכמים אומרים, בין בתחילה, בין בסוף – שיעורו שני חוטין.

יג, ב העושה שני בתי גירין בנירים, ובקירוס, בנפה, ובכברה, ובסל – חייב. התופר שתי תפירות, והקורע על מנת לתפור שתי תפירות.

יג, ג הקורע בחמתו או על מתו, וכל המקלקלין – פטורין; וכל המקלקל על מנת לתקן, שיעורו כמתקן.

יג, ד שיעור המלבן, והמנפץ, והצובע, והטווה – שיעורו מלוא רוחב הסיט כפול; והאורג שני חוטין, שיעורו כמלוא הסיט.

יג, ה רבי יהודה אומר, הצד ציפור למגדל, וצבי לבית – חייב; וחכמים אומרים, ציפור למגדל, וצבי לגינה ולחצר ולביבירין. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הביבירין שווין: זה הכלל – כל שהוא מחוסר צידה, פטור; וכל שאינו מחוסר צידה, חייב.

יג, ו צבי שנכנס לבית, ונעל אחד בפניו – חייב; נעלוהו שניים, פטורין. אם לא יכול אחד לנעול, ונעלוהו שניים – חייבין; ורבי שמעון פטור.

יג, ז ישב אחד על הפתח ולא מילאהו, וישב השני ומילאהו – השני חייב. ישב הראשון על הפתח ומילאהו, ובא השני וישב לו בצידו – אף על פי שעמד הראשון והלך לו – הראשון חייב, והשני פטור. למה זה דומה – לנועל ביתו לשומר, ונמצא צבי שמור בתוכו.

אות א'

מסכת שבת פרק ט

ט, א אמר רבי עקיבה, מניין לעבודה זרה, שהיא מטמאה במשא כנידה: שנאמר "תזרם כמו דווה, צא תאמר לו" (ישעיהו ל, כב) – מה הנידה מטמאה במשא, אף עבודה זרה מטמאה במשא.

ט, ב מניין לספינה, שהיא טהורה – שנאמר "דרך אונייה, בלב ים" (משלי ל, ט). מניין לערוגה שהיא שישה על שישה טפחים, שזורעין בתוכה חמישה זירעונים – ארבעה בארבע רוחות הערוגה, ואחת באמצעה: שנאמר "כי כארץ תוציא צמחה, וכגנה" (ישעיהו סא, יא) – זרעה תצמיח לא נאמר, אלא "זירועיה תצמיח" (שם).

ט, ג מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי, שהיא טמאה: שנאמר "היו נכונים, לשלושת ימים: אל תיגשו, אל אישה" (שמות יט, טו). מניין שמרחיצין את הקטן, ביום השלישי שחל להיות בשבת – שנאמר "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים" (בראשית לד, כה). מניין שקושרין לשון של זהורית, בראש שער המשתלח – שנאמר "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע כצמר יהיו" (ישעיהו א, יח).

ט, ד מניין לסיכה, שהיא כשתייה ביום הכיפורים: אף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר – שנאמר "ותבוא כמים, בקרבן; וכשמן, בעצמותיו" (תהילים קט, יח).

ט, ה המוציא עצים, כדי לבשל ביצה קלה. תבלין, כדי לתבל ביצה קלה; ומצטרפין זה עם זה. קליפי אגוזים, וקליפי רימונים, אסטיס, ופואה – כדי לצבוע בהן בגד קטן כסבכה. מי רגליים, נתר, ובורית, קימוניא, ואשלג – כדי לכבס בהן בגד קטן כסבכה; רבי יהודה אומר, כדי להעביר על הכתם.

ט, ו פלפלת, כל שהוא. ועטרן, כל שהוא. מיני בשמים ומיני מתכותיהן, כל שהן. מעפר המזבח, מאבני המזבח, ממקק ספרים, ממקק מטפחותיהם – כל שהן, מפני שמצניעין אותן לגונזן. רבי יהודה אומר, אף המוציא ממשמשי עבודה זרה – כל שהוא, שנאמר "ולא ידבק בידך מאומה, מן החרם" (דברים יג, יח).

ט, ז המוציא קופת הרוכלים – אף על פי שיש בה מינין הרבה, אינו חייב אלא חטאת אחת. זירעוני גינה, פחות מכגורגרת; רבי יהודה בן בתירה אומר, חמישה. זרע קישואין, שניים. זרע דלועין, שניים. זרע פול המצרי, שניים. חגב חי, כל שהוא; מת, כגורגרת. ציפורת כרמים – בין חיה בין מתה – כל שהיא, שמצניעין אותה לרפואה. רבי יהודה אומר, אף המוציא חגב חי טמא – כל שהוא, שמצניעין אותו לקטן לשחק בו.

אות ל'

מסכת סוכה פרק ד

ד, א לולב וערבה, שישה ושבעה. ההלל והשמחה, שמונה. סוכה וניסוך המים, שבעה. החליל, חמישה ושישה.

ד, ב לולב שבעה, כיצד: יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, לולב שבעה; ושאר כל הימים, שישה.

ד, ג ערבה שבעה, כיצד: יום השביעי של ערבה שחל להיות בשבת, ערבה שבעה; ושאר כל הימים, שישה.

(ישעיהו ל,כב) – מה הנידה מטמא במשא, אף עבודה זרה מטמא במשא.

ט, ב מניין לספינה, שהיא טהורה – שנאמר "דרך אונייה, בלב ים" (משלי ל,יט). מניין לערוגה שהיא שישה על שישה טפחים, שזורעין בתוכה חמישה זירעונים – ארבעה בארבע רוחות הערוגה, ואחת באמצעה: שנאמר "כי כארץ תוציא צמחה, וכגנה" (ישעיהו סא,יא) – זרעה תצמיח לא נאמר, אלא "זירועיה תצמיח" (שם).

ט, ג מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי, שהיא טמאה: שנאמר "היו נכונים, לשלושת ימים: אל תיגשו, אל אישה" (שמות יט,טו). מניין שמרחיצין את הקטן, ביום השלישי שחל להיות בשבת – שנאמר "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים" (בראשית לד,כה). מניין שקושרין לשון של זהורית, בראש שער המשתלח – שנאמר "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג יליבנו, אם יאדימו כתולע כצמר יהיו" (ישעיהו א,יח).

ט, ד מניין לסיכה, שהיא כשתייה ביום הכיפורים: אף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר – שנאמר "ותבוא כמים, בקרבן; וכשמן, בעצמותיו" (תהילים קט,יח).

ט, ה המוציא עצים, כדי לבשל ביצה קלה. תבלין, כדי לתבל ביצה קלה; ומצטרפין זה עם זה. קליפי אגוזים, וקליפי רימונים, אסטיס, ופואה – כדי לצבוע בהן בגד קטן כסבכה. מי רגליים, נתר, ובורית, קימוניא, ואשלג – כדי לכבס בהן בגד קטן כסבכה; רבי יהודה אומר, כדי להעביר על הכתם.

ט, ו פלפלת, כל שהוא. ועטרן, כל שהוא. מיני בשמים ומיני מתכותיהן, כל שהן. מעפר המזבח, מאבני המזבח, ממקק ספרים, ממקק מטפחותיהם – כל שהן, מפני שמצניעין אותן לגונזן. רבי יהודה אומר, אף המוציא ממשמשי עבודה זרה – כל שהוא, שנאמר "ולא ידבק בידך מאומה, מן החרם" (דברים יג,יח).

ט, ז המוציא קופת הרוכלים – אף על פי שיש בה מינין הרבה, אינו חייב אלא חטאת אחת. זירעוני גינה, פחות מכגורגרת; רבי יהודה בן בתירה אומר, חמישה. זרע קישואין, שניים. זרע דלועין, שניים. זרע פול המצרי, שניים. חגב חי, כל שהוא; מת, כגורגרת. ציפורת כרמים – בין חיה בין מתה – כל שהיא, שמצניעין אותה לרפואה. רבי יהודה אומר, אף המוציא חגב חי טמא – כל שהוא, שמצניעין אותו לקטן לשחק בו.

אות ר'

מסכת שבת פרק יג

יג, א רבי אליעזר אומר, האורג שלושה חוטין בתחילה, ואחד על האריג – חייב; וחכמים אומרים, בין בתחילה, בין בסוף – שיעורו שני חוטין.

ד, ד מצות לולב כיצד: כל העם מוליכין את לולביהן להר הבית, והחזנין מקבלין מידם וסודרין אותן על גג האיציטוה, והזקנים מניחין את שלהם בלשכה; ומלמדין אותן לומר, כל מי שהגיע לולבי בידו, הרי הוא לו במתנה. ולמוחרת היו משכימין ובאים, והחזנין מזרקין לפניהם; והן מחטפין ומכים איש את חברו. וכשראו בית דין שהם באין לידי סכנה, התקינו שהיא כל אחד ואחד נוטל מביתו.

ד, ה מצות ערבה כיצד: מקום היה למטה מירושלים, ונקרא מוצא; יורדין לשם ומלקטין משם מורבייות של ערבה, ובאים וזוקפין אותן על צידי המזבח, וראשיהם כפופים על גבי המזבח. תקעו והריעו ותקעו. בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת, ואומרים, "אנא ה', הושיעה נא" (תהילים קיח,כה), "אנא ה', הושיעה נא"; רבי יהודה אומר, אני והוא הושיעה נא, אני והוא הושיעה נא. אותו היום, מקיפין את המזבח שבע פעמים.

ד, ו וכמעשהו בחול, כן מעשהו בשבת; אלא שהיו מלקטין אותו מערב שבת, ומניחים אותו בגיגיית של זהב, כדי שלא יכמושו. רבי יוחנן בן ברוקה אומר, חרייות של דקל היו לוקטין וחובטים על גבי המזבח; אותו היום נקרא יום חיבוט חרייות. [ז] מיד התינוקות היו שומטין את לולביהן, ואוכלים את אתרוגיהם.

ד, ז [ח] ההלל והשמחה שמונה, כיצד: מלמד שאדם חייב בכיבוד יום טוב האחרון של חג, כשאר כל ימות החג. סוכה שבעה, כיצד: גמר מלאכול, לא יתיר את סוכתו; אבל מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה, בשביל כיבוד יום טוב האחרון.

ד, ח [ט] ניסוך המים שבעה, כיצד: צלוחית של זהב מחזקת שלושת לוגים, היה ממלאה מן השילוח; הגיעו לשער המים, תקעו והריעו ותקעו. עלה לכבש ופנה לשמאלו, ושני ספלים של כסף היו שם; רבי יהודה אומר, של סיד היו; אלא שהיו מושחרים, מפני היין. ומנוקבין כמין שני חוטמין דקין – אחד מעבה ואחד מדק, כדי שיהו שניהם כולים בבת אחת. מערבי של מים, ומזרחי של יין. עירה של מים לתוך של יין, או של יין לתוך של מים – יצא. רבי יהודה אומר, מלוג היה מנסך כל שמונה. ולמנסך אומרים לו, הגבה את ירך – שפעם אחת ניסך על רגליו, ורגמוהו כל העם באתרוגיהם.

ד, ט [י] וכמעשהו בחול, כן מעשהו בשבת; אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח, ומניחה בלשכה. נשפכה או נתגלתה, היה ממלאה מן הכיור – שהמים והיין המגולים, פסולים מעל גבי המזבח.

אות א'

מסכת שבת פרק ט

ט, א אמר רבי עקיבה, מניין לעבודה זרה, שהיא מטמאה במשא כנידה: שנאמר "תזרם כמו דווה, צא תאמר לו"

יג, ב העושה שני בתי נירין בנירים, ובקירוס, בנפה, ובכברה, ובסל – חייב. התופר שתי תפירות, והקורע על מנת לתפור שתי תפירות.

יג, ג הקורע בחמתו או על מתו, וכל המקלקלין – פטורין; וכל המקלקל על מנת לתקן, שיעורו כמתקן.

יג, ד שיעור המלבן, והמנפץ, והצובע, והטוה – שיעורו מלוא רוחב הסיט כפול; והאורג שני חוטיין, שיעורו כמלוא הסיט.

יג, ה רבי יהודה אומר, הצד ציפור למגדל, וצבי לבית – חייב; וחכמים אומרים, ציפור למגדל, וצבי לגינה ולחצר ולביבירין. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הביבירין שווין: זה הכלל – כל שהוא מחוסר צידה, פטור; וכל שאינו מחוסר צידה, חייב.

יג, ו צבי שנכנס לבית, ונעל אחד בפניו – חייב; ונעלוהו שניים, פטורין. אם לא יכול אחד לנעול, ונעלוהו שניים – חייבין; ורבי שמעון פטור.

יג, ז ישב אחד על הפתח ולא מילאהו, וישב השני ומילאהו – השני חייב. ישב הראשון על הפתח ומילאהו, ובא השני וישב לו בצידו – אף על פי שעמד הראשון והלך לו – הראשון חייב, והשני פטור. למה זה דומה – לנועל ביתו לשומרו, ונמצא צבי שמור בתוכו.

אות י'

מסכת ביכורים פרק א

א, א יש מביאין ביכורים וקורין, מביאין ולא קורין; ויש שאינן מביאין. ואלו שאינן מביאין – הנוטע לתוך שלו והבריד לתוך שלו יחיד או לתוך של רבים, המבריד מתוך של יחיד לתוך שלו או מתוך של רבים לתוך שלו. הנוטע לתוך שלו והמבריד לתוך שלו, ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע – הרי זה אינו מביא; רבי יהודה אומר, כזה מביא.

א, ב ומאיזה טעם אינו מביא – משום שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך, תביא" (שמות כג, יט; שמות לד, כו), עד שיהו כל הגידולין מאדמתך. האריסין והחכורות והסיקריקון והגזלן – אין מביאין מאותו הטעם, משום שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך".

א, ג אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים; לא מתמרים שבהרים, ולא מפירות שבעמקים, ולא מזיתי שמן שאינן מן המובחר. אין מביאין הביכורים קודם לעצרת. אנשי הר צבועים הביאו ביכוריהם קודם לעצרת, ולא קיבלו מהם, מפני הכתוב שבתורה "וחג הקציר ביכורי מעשיך, אשר תזרע בשדה" (שמות כג, טז).

א, ד אלו מביאין ולא קורין – הגר מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו" (דברים כו, ג); אם הייתה אימו מישראל, מביא וקורא. וכשהוא מתפלל בינו

לבין עצמו, אומר אלוהי אבות ישראל; וכשהוא מתפלל בבית הכנסת, אומר אלוהי אבותיכם. ואם הייתה אימו מישראל, אומר אלוהי אבותינו.

א, ה רבי אליעזר בן יעקוב אומר, האישה בת גרים לא תינשא לכהונה, עד שתהא אימה מישראל; אחד גרים ואחד עבדים משוחררים, אפילו עד עשרה דורות, עד שתהא אימן מישראל. האפיטרופין העבד והשליח והאישה וטומטום ואנדרוגינוס – מביאין ולא קורין, שאינן יכולין לומר "אשר נתת לי, ה'" (דברים כו, י).

א, ו הקונה שני אילנות בתוך של חברו, מביא ואינו קורא; רבי מאיר אומר, מביא וקורא. יבש המעיין, ונקצץ האילן – מביא ואינו קורא; רבי יהודה אומר, מביא וקורא. מהחג ועד חנוכה, מביא ואינו קורא; רבי יהודה בן בתירה אומר, מביא וקורא.

א, ז הפריש את ביכוריו, ומכר את שדהו – מביא ואינו קורא. השני – מאותו המין, אינו מביא; ממין אחר, מביא וקורא. רבי יהודה אומר, אף מאותו המין מביא וקורא.

א, ח המפריש את ביכוריו, נמקן, נבזזו, נגנבו, אבדו, או שנטמאו – מביא אחרים תחתיהן, ואינו קורא; והשניים, אין חייבין עליהן חומש. נטמאו בעזרה – נופץ, ואינו קורא.

א, ט ומניין שהוא חייב באחריותן, עד שיביאם להר הבית: שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך, תביא, בית ה' אלוהיך" (שמות כג, יט; שמות לד, כו) – מלמד שהוא חייב באחריותן, עד שיביאם להר הבית. הרי שהביא ממין אחד וקרא, חזר והביא ממין אחר – הרי זה אינו קורא.

א, י ואלו מביאין וקורין, מהעצרת ועד החג – משבעת המינים, מפירות שבהרים, מתמרים שבעמקים, ומזיתי שמן שהן מעבר לירדן; רבי יוסי הגלילי אומר, אין מביאין ביכורים מעבר לירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש.

א, יא הקונה שלושה אילנות בתוך של חברו, מביא וקורא; רבי מאיר אומר, אפילו שניים. קנה אילן וקרקעו, מביא וקורא; רבי יהודה אומר, אף בעלי האריסות והחכורות מביאין וקורין.

אות ה'

מסכת ברכות פרק ב

ב, א היה קורא בתורה, והגיע זמן המקרא – אם כיוון את ליבו, יצא; ואם לאו, לא יצא. ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב, ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד, ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם.

ב, ב אלו הן בין הפרקים – בין ברכה ראשונה לשנייה, ובין שנייה ל"שמע" (דברים ו, ד), ובין "שמע" ל"והיה, אם שמוע" (דברים יא, ג), בין "והיה, אם שמוע" ל"ויאמר" (במדבר

טו, לז). בין "ויאמר" לאמת ויציב. רבי יהודה אומר, בין "ויאמר" לאמת ויציב לא יפסיק. אמר רבי יהושע בן קורחה, למה קדמה "שמע" ל"והיה, אם שמוע" – אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמיים תחילה, ואחר כך יקבל עליו עול מצוות; "והיה, אם שמוע" ל"ויאמר" – ש"והיה, אם שמוע" נוהג ביום ובלילה, ו"ויאמר" אינו נוהג אלא ביום.

ב, ג הקורא את שמע ולא השמיע לאוזנו, יצא; רבי יוסי אומר, לא יצא. קרא ולא דיקדק באותותיה, רבי יוסי אומר, יצא; רבי יהודה אומר, לא יצא. הקורא למפרע, לא יצא. קרא וטעה, יחזור למקום שטעה.

ב, ד האומנין קורין בראש האילן או בראש הנדבך, מה שאינן רשאים לעשות כן בתפילה.

ב, ה חתן פטור מקרית שמע בלילה הראשון ועד מוצאי שבת, אם לא עשה מעשה. מעשה ברבן גמליאל שנשא, וקרא בלילה הראשון שנשא. אמרו לו, לא לימדנו שחתן פטור מקרית שמע בלילה הראשון. אמר להם, איני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמיים אפילו שעה אחת.

ב, ו רחץ בלילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו, לא לימדנו שאביל אסור מלרחוץ. אמר להם, איני כשאר כל אדם, אסטניס אני.

ב, ז וכשמת טבי עבדו, קיבל עליו תנחומין. אמרו לו, לא לימדנו שאין מקבלין תנחומין על העבדים. אמר להם, אין טבי עבדי כשאר כל העבדים, כשר היה.

ב, ח חתן – אם רצה לקרות את שמע בלילה הראשון, קורא. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הרוצה ליטול את השם ייטול.

אות ל'

מסכת סוכה פרק ד

ד, א לולב וערבה, שישה ושבעה. ההלל והשמחה, שמונה. סוכה וניסוך המים, שבעה. החליל, חמישה ושישה.

ד, ב לולב שבעה, כיצד: יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, לולב שבעה; ושאר כל הימים, שישה.

ד, ג ערבה שבעה, כיצד: יום השביעי של ערבה שחל להיות בשבת, ערבה שבעה; ושאר כל הימים, שישה.

ד, ד מצות לולב כיצד: כל העם מוליכין את לולביהן להר הבית, והחזנין מקבלין מידם וסודרין אותן על גג האיצטווה, והזקנים מניחין את שלהם בלשכה; ומלמדין אותן לומר, כל מי שהגיע לולבי בידו, הרי הוא לו במתנה. ולמוחרת היו משכימין ובאים, והחזנין מזרקין לפניהם; והן מחטפין ומכים איש את חברו. וכשראו בית דין שהם באין לידי סכנה, התקינו שיהא כל אחד ואחד נוטל מביתו.

ד, ה מצות ערבה כיצד: מקום היה למטה מירושלים, ונקרא מוצא; יורדין לשם ומלקטין משם מורבייות של ערבה, ובאים וזוקפין אותן על צידי המזבח, וראשיהם כפופים על גבי המזבח. תקעו והריעו ותקעו. בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת, ואומרין, "אנא ה', הושיעה נא" (תהילים קיח, כה), "אנא ה', הושיעה נא"; רבי יהודה אומר, אני והוא הושיעה נא, אני והוא הושיעה נא. אותו היום, מקיפין את המזבח שבע פעמים.

ד, ו וכמעשהו בחול, כן מעשהו בשבת; אלא שהיו מלקטין אותן מערב שבת, ומניחים אותן בגיגיות של זהב, כדי שלא יכמושו. רבי יוחנן בן ברוקה אומר, חרייות של דקל היו לוקטין וחובטים על גבי המזבח; אותו היום נקרא יום חיבוט חרייות. [ז] מיד התינוקות היו שומטין את לולביהן, ואוכלים את אתרוגיהם.

ד, ז [ח] ההלל והשמחה שמונה, כיצד: מלמד שאדם חייב בכיבוד יום טוב האחרון של חג, כשאר כל ימות החג. סוכה שבעה, כיצד: גמר מלאכול, לא יתיר את סוכתו; אבל מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלן, בשביל כיבוד יום טוב האחרון.

ד, ח [ט] ניסוך המים שבעה, כיצד: צלוחית של זהב מחזקת שלושת לוגים, היה ממלאה מן השילוח; הגיעו לשער המים, תקעו והריעו ותקעו. עלה לכבש ופנה לשמאלו, ושני ספלים של כסף היו שם; רבי יהודה אומר, של סיד היו; אלא שהיו מושחרים, מפני היין. ומנוקבין כמין שני חוטמין דקין – אחד מעבה ואחד מדק, כדי שיהו שניהם כולים בבת אחת. מערבי של מים, ומזרחי של יין. עירה של מים לתוך של יין, או של יין לתוך של מים – יצא. רבי יהודה אומר, מלוג היה מנסך כל שמונה. ולמנסך אומרין לו, הגבה את ירך – שפעם אחת ניסך על רגליו, ורגמוהו כל העם באתרוגיהם.

ד, ט [י] וכמעשהו בחול, כן מעשהו בשבת; אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח, ומניחה בלשכה. נשפכה או נתגלתה, היה ממלאה מן הכיור – שהמים והיין המגולים, פסולים מעל גבי המזבח.

אות י'

מסכת ביכורים פרק א

א, א יש מביאין ביכורים וקורין, מביאין ולא קורין; ויש שאינן מביאין. ואלו שאינן מביאין – הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך של יחיד או לתוך של רבים, המבריך מתוך של יחיד לתוך שלו או מתוך של רבים לתוך שלו. הנוטע לתוך שלו והמבריך לתוך שלו, ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע – הרי זה אינו מביא; רבי יהודה אומר, כזה מביא.

א, ב ומאיזה טעם אינו מביא – משום שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך, תביא" (שמות כג, יט; שמות לד, כו), עד שיהו כל הגידולין מאדמתך. האריסין והחכורות והסיקריקון והגזולן –

אין מביאין מאתו הטעם, משום שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך".

א, ג אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים; לא מתמרים שבהרים, ולא מפירות שבעמקים, ולא מזיתי שמן שאינן מן המובחר. אין מביאין הביכורים קודם לעצרת. אנשי הר צבועים הביאו ביכוריהם קודם לעצרת, ולא קיבלו מהם, מפני הכתוב שבתורה "וחג הקציר ביכורי מעשיך, אשר תזרע בשדה" (שמות כג, טז).

א, ד אלו מביאין ולא קורין – הגר מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו" (דברים כו, ג); אם הייתה אימו מישאל, מביא וקורא. וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו, אומר אלוהי אבות ישראל; וכשהוא מתפלל בבית הכנסת, אומר אלוהי אבותיכם. ואם הייתה אימו מישאל, אומר אלוהי אבותינו.

א, ה רבי אליעזר בן יעקוב אומר, האישה בת גרים לא תינשא לכהונה, עד שתהא אימה מישאל; אחד גרים ואחד עבדים משוחררים, אפילו עד עשרה דורות, עד שתהא אימן מישאל. האפיטרופין העבד והשליח והאישה וטומטום ואנדרוגינוס – מביאין ולא קורין, שאינן יכולין לומר "אשר נתת לי, ה'" (דברים כו, י).

א, ו הקונה שני אילנות בתוך של חברו, מביא ואינו קורא; רבי מאיר אומר, מביא וקורא. יבש המעיין, ונקצץ האילן – מביא ואינו קורא; רבי יהודה אומר, מביא וקורא. מהחג ועד חנוכה, מביא ואינו קורא; רבי יהודה בן בתירה אומר, מביא וקורא.

א, ז הפריש את ביכוריו, ומכר את שדהו – מביא ואינו קורא. השני – מאותו המין, אינו מביא; ממין אחר, מביא וקורא. רבי יהודה אומר, אף מאותו המין מביא וקורא.

א, ח המפריש את ביכוריו, נמקו, נבזזו, נגנבו, אבדו, או שנטמאו – מביא אחרים תחתיהן, ואינו קורא; והשניים, אין חייבין עליהן חומש. נטמאו בעזרה – נופץ, ואינו קורא.

א, ט ומניין שהוא חייב באחריותו, עד שיביאם להר הבית: שנאמר "ראשית, ביכורי אדמתך, תביא, בית ה' אלוהיך" (שמות כג, יט; שמות לד, כו) – מלמד שהוא חייב באחריותו, עד שיביאם להר הבית. הרי שהביא ממין אחד וקרא, חזר והביא ממין אחר – הרי זה אינו קורא.

א, י ואלו מביאין וקורין, מהעצרת ועד החג – משבעת המינים, מפירות שבהרים, מתמרים שבעמקים, ומזיתי שמן שהן מעבר לירדן; רבי יוסי הגלילי אומר, אין מביאין ביכורים מעבר לירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש.

א, יא הקונה שלושה אילנות בתוך של חברו, מביא וקורא; רבי מאיר אומר, אפילו שניים. קנה אילן וקרקעו, מביא וקורא; רבי יהודה אומר, אף בעלי האריסות והחכורות מביאין וקורין.

אות ב'

מסכת שבת פרק ב

ב, א במה מדליקין, ובמה אין מדליקין: אין מדליקין לא בלכש, ולא בחוסן, ולא בכלך, ולא בפתילת האידן, ולא בפתילת המדבר, ולא בירוקה שעל פני המים. לא בזפת, ולא בשעווה, ולא בשמן קיק, ולא בשמן שריפה, ולא באליה, ולא בחלב. נחום המדי אומר, מדליקין בחלב מבושל; וחכמים אומרים, אחד מבושל ואחד שאינו מבושל, אין מדליקין בו.

ב, ב אין מדליקין שמן שריפה ביום טוב. רבי ישמעאל אומר, אין מדליקין בעטרן, מפני כבוד השבת; וחכמים מתירין בכל השמנים – בשמן שומשמן, בשמן אגוזים, בשמן צנונות, בשמן דגים, בשמן פקועות, בעטרן, ובנפט. רבי טרפון אומר, אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.

ב, ג כל היוצא מן העץ – אין מדליקין בו, אלא פשתן; וכל היוצא מן העץ – אינו מיטמא טומאת אוהלים, אלא פשתן. פתילת הבגד שקיפלה ולא היבהבה – רבי אליעזר אומר, טמאה היא, ואין מדליקין בה; רבי עקיבא אומר, טהורה היא, ומדליקין בה.

ב, ד לא ייקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן, וייתננה על פי הנר, בשביל שתהא מנטפת, ואפילו היא של חרס; ורבי יהודה מתיר. אם חיברה היוצר מתחילה – מותר, מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם קערה שמן, וייתננה בצד הנר, וייתן ראש הפתילה בתוכה, בשביל שתהא שואבת; ורבי יהודה מתיר.

ב, ה המכבה את הנר מפני שהוא מתיירא מפני גויים, מפני לסטים, או מפני רוח רעה, ואם בשביל החולה שיישן – פטור; כחם על הנר, כחם על השמן, כחם על הפתילה – חייב. רבי יוסי פוטר בכולן, חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחם.

ב, ו על שלוש עבירות נשים מתות בשעת לידתן – על שאינן זהירות בנידה, ובחלה, ובהדלקת הנר. [ז] שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת, עם חשיכה – עישרתן, עירבתן, הדליקו את הנר. ספק חשיכה, ספק לא חשיכה – אין מעשרין את הוודאי, ואין מטבילין את הכלים, ואין מדליקין את הנרות; אבל מעשרין את הדמאי, ומעריבין, וטומנין את החמין